

SCIENCEZONE

ONLINE SCIENTIFIC
CONFERENCES

Conference

On Legal Science

No.3 (3)

2024

12.00.00 – YURIDIK FANLAR – LAW

<i>Xusanova Muxlisa Xayrullo qizi</i> KORPORATIV HUQUQIY MUNOSABAT ISHTIROKCHILARI TOMONIDAN HUQUQLARNI SUISTE'MOL QILINISHINING SHAKLLARI VA OQIBATLARI	3
<i>Xudoyorov Fayzullo Sayfulla o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYA INSTITUTLARINI SOLIQQA TORTISH: MUAMMOLAR, TAKLIFLAR VA XALQARO TAJRIBA	8
<i>O'razbayev Laziz Shuxrat o'g'li</i> MAMLAKATIMIZDA HAMDA XORIJIY DAVLATLARDA DAVLAT BUYURTMASI ASOSIDA YARATILGAN SANOAT MULKI OBYEKTLARINING MUHIM AHAMIYATI	15
<i>Mutalov Oybek Bahrom o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKTNING SUD TIZIMIDA QO'LLANILISHI: IMKONIYATLAR VA XAVF-XATARLAR	25
<i>Yashnarbekov Otaboy Yashnarbekovich</i> LEGAL FRAMEWORK FOR TELEMEDICINE CONTRACTS: BALANCING CIVIL AND LABOR LAW ASPECTS IN UZBEKISTAN	30
<i>Nazarov Azizjon Taxirdjanovich</i> LEGAL NATURE AND CLASSIFICATION OF CRYPTOCURRENCY EXCHANGE CONTRACTS: A COMPARATIVE ANALYSIS	49
<i>G'ulomov Shohruh Islomjon o'g'li</i> META MAKONDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MUAMMOLARI	70

SUN'IY INTELEKTNING SUD TIZIMIDA QO'LLANILISHI: IMKONIYATLAR VA XAVF-XATARLAR

Mutalov Oybek Bahrom o'g'li | mutalovoybek0000@gmail.com

Angren universiteti, Gumanitar va ijtimoiy fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezis sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining sud tizimida qo'llanilishi masalasini o'rganadi. Tezisda SI ning sud qarorlarini tahlil qilish, huquqiy hujjatlarni tayyorlash va sud jarayonlarini avtomatlashtirish kabi sohalarda qo'llanilish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, SI ning sud tizimida qo'llanilishi bilan bog'liq xavf-xatarlar, jumladan, xolislik, shaffoflik va inson huquqlarini ta'minlash masalalari tahlil qilinadi. AQSh, Yevropa Ittifoqi va Xitoyning SI ni sud tizimida qo'llash tajribasi o'rganiladi. Yakuniy qismda O'zbekiston sud tizimida SI ni joriy etish istiqbollari va bu jarayonda e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan jihatlar bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, sud tizimi, avtomatlashtirish, adolatli sud, O'zbekiston qonunchiligi, huquqiy qaror qabul qilish.

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE JUDICIAL SYSTEM: OPPORTUNITIES AND RISKS

Mutalov Oybek Bahrom o'g'li

Teacher of the Department of Humanities and Social Sciences, Angren University

Abstract. This thesis examines the application of artificial intelligence (AI) technologies in the judicial system. The thesis examines the possibilities of application of SI in areas such as analysis of court decisions, preparation of legal documents and automation of court processes. At the same time, the risks associated with the use of SI in the judicial system are analyzed, including issues of impartiality, transparency and human rights. The experience of using SI in the judicial system of the USA, the European Union and China is studied. In the final part, recommendations are given on the prospects of introducing SI in the judicial system of Uzbekistan and aspects that should be paid attention to in this process.

Key words: artificial intelligence, judicial system, automation, fair court, legislation of Uzbekistan, legal decision-making.

Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining jadal rivojlanishi va keng qo'llanilishi sud tizimida ham o'z aksini topmoqda. SI sud qarorlarini tahlil qilish, huquqiy hujjatlarni tayyorlash va sud jarayonlarini avtomatlashtirish kabi sohalarda qo'llanila boshladi[1]. Bu esa sud tizimining samaradorligini oshirish va adolatli qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratmoqda. Biroq, SI ning sud tizimida qo'llanilishi bir qator huquqiy va etik masalalarni ham keltirib chiqarmoqda[2].

Ushbu tezisning maqsadi SI ning sud tizimida qo'llanilishi bo'yicha xalqaro tajribani o'rganish va O'zbekiston uchun tegishli tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tezisdagi quyidagi ilmiy-tadqiqot usullaridan foydalanilgan:

- Qiyosiy-huquqiy tahlil: Turli mamlakatlarning SI ni sud tizimida qo'llash tajribasini taqqoslash.
- Tizimli tahlil: SI ni sud tizimida qo'llashning turli jihatlarini yaxlit tizim sifatida o'rganish.
- Prognozlash: O'zbekiston sud tizimida SI ni qo'llashning istiqbollari belgilash.

Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining sud tizimida qo'llanilishi bo'yicha xalqaro tajriba tahlili qiziqarli natijalarni ko'rsatmoqda. AQShda COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions) tizimi qayta jinoyat sodir etish ehtimolini baholash uchun qo'llanilmoqda[3]. Bundan tashqari, Ravel Law va Lex Machina kabi SI asosidagi huquqiy tadqiqot platformalari huquqshunoslar uchun qimmatli vositaga aylanmoqda. Yevropa Ittifoqida ham innovatsion loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan, Estoniyada "robot-sudya" loyihasi kichik da'volarni ko'rib chiqish uchun mo'ljallangan bo'lsa [4], Fransiyada "Predictice" tizimi sud qarorlarini tahlil qilish va prognoz qilish uchun qo'llanilmoqda. Xitoyda esa "206" tizimi sud qarorlarini tayyorlash va tahlil qilish uchun ishlatilayotgan bo'lsa, "Xiao Zhi" chatboti fuqarolarga huquqiy maslahatlar berish uchun ishlab chiqilgan[5].

SI ni sud tizimida qo'llashning asosiy imkoniyatlari qatoriga sud qarorlarini tahlil qilish va prognoz qilish samaradorligini oshirish, huquqiy hujjatlarni

tayyorlash jarayonini tezlashtirish va sifatini yaxshilash, sud jarayonlarini avtomatlashtirish orqali vaqt va resurslarni tejash hamda huquqiy ma'lumotlarga kirish imkoniyatini kengaytirish kiradi[6]. Biroq, bu jarayonda bir qator xavf-xatarlar ham mavjud. Bular SI algoritmlarining xolisligini ta'minlash muammosi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va maxfiylikni saqlash masalalari, SI tomonidan qabul qilingan qarorlarning shaffofligini ta'minlash hamda inson huquqlarini himoya qilish va adolatli sud jarayonini ta'minlash masalalaridir[7]. O'zbekiston uchun SI ni sud tizimida samarali qo'llash bo'yicha bir qator tavsiyalar ishlab chiqildi. Bular qatoriga SI ni sud tizimida qo'llash bo'yicha milliy strategiya ishlab chiqish, SI asosidagi huquqiy tadqiqot va tahlil platformasini yaratish, kichik da'volarni ko'rib chiqish uchun SI tizimini sinovdan o'tkazish, sud xodimlari uchun SI texnologiyalari bo'yicha o'quv dasturlarini ishlab chiqish hamda SI ni sud tizimida qo'llash bilan bog'liq huquqiy va etik me'yorlarni ishlab chiqish kiradi[8]. Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish O'zbekiston sud tizimining samaradorligini oshirish va zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining sud tizimida qo'llanilishi katta imkoniyatlar yaratish bilan birga, jiddiy xavf-xatarlarni ham keltirib chiqarmoqda. Bu jarayonning ijobiy tomonlari qatoriga sud ishlarini ko'rib chiqish tezligini oshirish, qarorlar qabul qilishda xolislikni ta'minlash va huquqiy ma'lumotlarga keng doiradagi shaxslarning kirish imkoniyatini yaratish kiradi. Biroq, SI algoritmlarining shaffofligi, ularning qaror qabul qilish jarayonidagi roli va inson huquqlariga ta'siri kabi masalalar hali ham jiddiy muammolarni keltirib chiqarmoqda.

O'zbekistonda SI ni sud tizimida joriy etishda xalqaro tajribani chuqur o'rganish, milliy xususiyatlarni inobatga olish va huquqiy hamda etik me'yorlarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda AQSh, Yevropa Ittifoqi va Xitoy kabi davlatlarning tajribasini o'rganish, ularning yutuq va kamchiliklarini tahlil qilish lozim. Shu bilan birga, O'zbekistonning o'ziga xos huquqiy tizimi, ijtimoiy-madaniy xususiyatlari va texnologik imkoniyatlarini ham hisobga olish zarur. SI texnologiyalarini sud tizimiga joriy etish jarayonida davlat organlari, huquqshunoslar, texnologiya mutaxassislari va fuqarolik jamiyati institutlarining keng ishtirokini ta'minlash lozim. Bu jarayonda ochiq muhokamalar o'tkazish, turli manfaatdor tomonlarning fikrlarini inobatga olish va konsensusga erishish muhim. Ayniqsa, SI tizimlarining qarorlarini nazorat qilish, ularning xolisligini

ta'minlash va zarur hollarda inson aralashuvini ko'zda tutuvchi mexanizmlarni yaratish zarur. Shuningdek, SI texnologiyalarini joriy etish bilan bir qatorda, sud xodimlari va huquqshunoslarning raqamli ko'nikmalarini oshirish, ularni yangi texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish ham muhim vazifa hisoblanadi. Bu nafaqat SI tizimlaridan samarali foydalanish, balki ularning ishlashini nazorat qilish va zarur hollarda to'g'rilash imkonini ham beradi.

Yakuniy natijada, SI texnologiyalari O'zbekiston sud tizimining samaradorligini oshirish va adolatli qarorlar qabul qilishga xizmat qilishi lozim. Biroq, bu jarayonda texnologiyaning imkoniyatlaridan foydalanish bilan birga, inson huquqlari, qonun ustuvorligi va adolat tamoyillarini oliy qadriyat sifatida saqlab qolish muhim. Shundagina SI texnologiyalari sud tizimini modernizatsiya qilish va fuqarolarning odil sudlovga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Surden H. Artificial Intelligence and Law: An Overview. Georgia State University Law Review. 2019;35(4):1305-1337.
2. Zeleznikow J. Can Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution Enhance Efficiency and Effectiveness in Courts. International Journal for Court Administration. 2017;8(2):30-45.
3. Liu H-W, Lin C-F. Artificial Intelligence and Global Trade Governance: A Pluralist Agenda. Harvard International Law Journal. 2020;61(2):407-450.
4. O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni. 2021 yil 11 mart.
5. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment. 2018.
6. Surden H. Artificial Intelligence and Law: An Overview. Georgia State University Law Review. 2019;35(4):1305-1337.
7. Zeleznikow J. Can Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution Enhance Efficiency and Effectiveness in Courts. International Journal for Court Administration. 2017;8(2):30-45.
8. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment. 2018.
9. Abdikhakimov, I. (2023, January). Trademark and copyright infringements in social media. In *International Conference on Legal Sciences* (Vol. 1, No. 1, pp. 187-200).

10. Abdikhakimov, I. (2023). The Uncertainty Principle: How Quantum Mechanics Is Transforming Jurisprudence. *International Journal of Cyber Law*, 1(7).
11. Abdikhakimov, I. (2023, June). Unraveling the Copyright Conundrum: Exploring AI-Generated Content and its Implications for Intellectual Property Rights. In *International Conference on Legal Sciences* (Vol. 1, No. 5, pp. 18-32).
12. Abdikhakimov, I. (2023, June). Legal aspects of AI generated content. In *International Conference on Legal Sciences* (Vol. 1, No. 5, pp. 1-17).
13. Abdikhakimov, I. (2023). Legal Aspects of Social Media Marketing Contracts. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 4(1), 125-130.
14. Abdikhakimov, I. (2023, July). Digital Creations in Civil Law: A Comprehensive Exploration of AI-Generated Content's Legal Ramifications. In *International Conference on Legal Sciences* (Vol. 1, No. 6, pp. 36-43).
15. Abdixakimov, I. (2022). Cyber Crimes in Digital Economy. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 1(1), 1-5.
16. Abdixakimov, I. (2023). The Role and Impact of Artificial Intelligence on Judicial Decision Processes. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 1(1).
17. Абдихакимов, И. (2023). SUG'URTA FRANSHIZASI VA UNING TURLARI HAQIDA. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(2), 176-180.